

Опушко Н.Р. м. Вінниця, Україна

Гуревич Р.С., м. Вінниця, Україна

ДУАЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК ВІДПОВІДЬ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ВИКЛИКИ ІННОВАЦІЙНОГО ЕТАПУ СВІТОВОГО РОЗВИТКУ

Сучасне суспільство є складним, поліфакторним організмом, якому притаманні особливості розвитку на кожному історичному етапі. Його становлення нині пов'язане із всезагальною глобалізацією, з інформатизаційними та цифровими процесами в соціокультурній та соціально-економічній галузі суспільних відносин. Характерними для них є інтенсивний розвиток комунікаційних процесів, зростання кількості соціальних інститутів і ступеня їх впливу на людину, що, в свою чергу, ускладнює соціальну структуру суспільства. Визнаючи наявність окреслених викликів, складний і неоднозначний характер суспільного розвитку, важливим є переосмислення змісту, методів та форм підготовки майбутніх фахівців – рушіїв економічного розвитку будь-якої держави. На сучасному етапі розвитку суспільства однією з актуальних проблем є підготовка конкурентоспроможних фахівців, які не просто є носіями певних знань, а й вміють самостійно будувати свою професійну стратегію, ставити і нестандартно вирішувати проблеми, використовуючи сучасні інформаційні та цифрові технології [5]. Вважаємо, що вирішенню цієї проблеми допомагає організація дуальної форми здобуття освіти у вітчизняних закладах вищої освіти (ЗВО). Загальновідомо, що дуальна форма здобуття освіти (відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2017)) – це спосіб здобуття освіти здобувачами денної форми, що передбачає навчання на робочому місці на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації обсягом від 25% до 60% загального обсягу освітньої програми на основі договору [4].

Розвиток ринку праці в ХХІ ст. призвів до того, що сучасні фахівці вже не можуть упродовж усього періоду трудової діяльності спиратися на знання, вміння та професійні якості, набуті у ВНЗ. Ринок праці потребує висококваліфікованого фахівця, здатного вдосконалюватися, критично мислити, швидко орієнтуватися й вирішувати різні проблеми професійного характеру. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку важливим є не тільки те, що фахівець знає, а й те, як він уміє опанувати та застосовувати нові знання та навички, як швидко може переорієнтуватися в професійній діяльності відповідно до сучасних вимог ринку праці. В умовах стрімких соціально-економічних змін упровадження дуальної форми здобуття освіти є однією з найважливіших умов реформування системи освіти України.

Початки дуального навчання закладені в Німеччині, де вже понад 50 років успішно функціонують заклади професійної освіти різних рівнів. За останнє десятиліття спостерігається стрімке зростання кількості програм дуального навчання саме у вищих навчальних закладах європейських країн. Уважаємо, що це зумовлено значним попитом як з боку випускників шкіл, так і з боку зацікавлених компаній та соціальних партнерів. У 2004 р. у базі даних AusbildungPlus (<https://www.bibb.de/ausbildungplus/de/index.php>) Федерального інституту професійної освіти і навчання було зареєстровано 512 освітніх програм. З кожним роком ця кількість невідмінно зростає (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість програм дуального навчання, соціальних партнерів і студентів дуального навчання з 2004 по 2022 рік (абсолютні цифри) [6]

Рік	Кількість програм дуального навчання	Кількість компаній-партнерів	Кількість студентів дуальної форми навчання
2004	512	18167	40982
2005	545	18911	42467
2006	608	22003	43536
2007	666	24246	43220
2008	687	24572	43991
2009	712	26121	48796
2010	776	27900	50764
2011	929	40874	61195
2011*	879	40555	59628
2012	910	45630	64093
2013	1014	39622	64358
2014	1505	41466	94723
2015	1553	42951	95240
2016	1592	47458	100739
2019	1662	51060	108202
2022	1749	56852	120517

* Починаючи з 2011 року, оцінки стосуються виключно навчальних програм початкової освіти.

У 2017, 2018, 2020 та 2021 роках дані не оцінювалися.

Варто зазначити, що в Україні, віднедавна також спостерігається зростання кількості ЗВО, які впроваджують елементи дуального навчання в підготовку фахівців (табл. 2).

Таблиця 2

Кількісні показники імплементації елементів дуального навчання [1; 2; 3]

Роки	2019-	2020-	2021-2022
Критерії	2020	2021	
Кількість ЗВО	17	19	22
Кількість здобувачів освіти	441	522	585/441*
Кількість спеціальностей	31	33	62/53

* наводяться дані до 24.02.2022 та після повномасштабного вторгнення

Серед вітчизняних ЗВО, які беруть участь в проєкті з імплементації дуальної форми навчання назвемо такі: Вінницький національний аграрний університет; Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка; ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; Державний податковий університет (Університет державної фіскальної служби України); Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу та ін. [1; 2; 3].

Дослідження результатів опитування суб'єктів дуального навчання, а саме: здобувачів освіти, роботодавців, педагогів показало, що серед учнів задоволеність від навчання за дуальною формою відчувають 59 %. Вони відзначають, що серед переваг, котрі надає така система, присутні: формування широкої професійної компетентності, необхідної для успішної професійної діяльності; шанс бути фінансово незалежними та самостійними, відповідно посилилась мотивація для одержання знань. Відзначається рання професійна орієнтація, сприятлива адаптація до дорослого життя, набуті вміння корпоративної відповідальності та роботи в колективі. Уважаємо, що впровадження дуального навчання у вітчизняних ЗВО має значні перспективи, адже це дозволить підвищити престижність закладу освіти, вдосконалити систему професійної підготовки, скоротити розрив між теорією і реальними практичними вимогами роботодавців до молодих фахівців, налагодити та зміцнити зв'язок «наука – практика».

Література:

1. Аналітичний звіт за результатами першого року проведення експерименту із запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти відповідно до наказу МОН від 15.10.2019 №1296 «Щодо запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» / О. Давліканова, Т. Іщенко, А. Чайковська. Київ, 2020. 96 с.
2. Аналітичний звіт за результатами другого року проведення експерименту із

запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти відповідно до наказу МОН від 15.10.2019 №1296 «Щодо запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» / О. Давліканова, Т. Іщенко, А. Чайковська. Київ, 2021. 96 с.

3. Аналітичний звіт за результатами третього року проведення експерименту із запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти відповідно до наказу МОН від 15.10.2019 №1296 «Щодо запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» / О. Давліканова, Т. Іщенко, А. Чайковська. Київ, 2022. 96 с.

4. Закон України «Про вищу освіту» (2017). Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 03.05.2024).

5. Опушко Н. Моделювання професійної підготовки фахівців за дуальною формою навчання у вищих навчальних закладах німецькомовних країн. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2024. Том 12, № 3. С. 48-55. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i3-007>

6. Hofmann, Silvia; König, Maik; Brenke, Petra. *AusbildungPlus Duales Studium in Zahlen 2022 Trends und Analysen*. Bonn 2023. 36 p. (p.12).

Кузьмінський Анатолій Іванович, Україна

АКАДЕМІК ЗЯЗЮН І.А. – ФІЛОСОФ, ПЕДАГОГ, ЛЮДИНОЛЮБ.

Я прошу у бога одного – часу для добра людям

І.А.Зязюн

Усі ми, нині суцї на землі, стоїмо на плечах своїх попередників: батьків, учителів, усіх тих добрих людей, з якими довелося йти разом по життю. І, як сказав Я. А. Каменський, легко йти правильно за тим, хто правильно йде попереду.

Ось уже майже десять років немає з нами Івана Андрійовича Зязюна. І досі не може змиритися свідомість, що його немає і більше ніколи не буде. Велика, болюча втрата, але справжню ціну втрати для педагогіки, для філософії, для освіти, для України, зрештою й для людства можливо буде усвідомити лише з часом. Усвідомити, що ми жили і працювали поряд з нестандартною, непересічною, унікально талановитою людиною – апостолом Добра, Любові, Істини і Краси. Ці